

Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas
Nijverheidsstraat 26-38
1040 Brussel
Tel. 02/289.76.11
Fax 02/289.76.09

COMMISSIE VOOR DE REGULERING VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS

STUDIE

(F)021205-CDC-106

over

*‘de afbakening van het transmissienet ten
aanzien van aansluitingsinstallaties en directe
lijnen’*

gedaan met toepassing van artikel 23, § 2, tweede lid,
2°, van de wet van 29 april 1999 betreffende de
organisatie van de elektriciteitsmarkt

5 december 2002

STUDIE

De COMMISSIE VOOR DE REGULERING VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS (CREG) heeft een brief van 26 juli 2002 vanwege Elia n.v. ontvangen waarin Elia n.v. aan de CREG de volgende vragen stelt :

- “1. Quelle serait, pour la CREG, la délimitation optimale des «installations de raccordement», hors arrêtés royaux actuels (cas d’un futur amendement) ?*
- 2. Quelle serait pour la CREG la répartition entre les acteurs des tâches, frais et responsabilités ?*
- 3. Les «Installations de Raccordement» qui n’appartiennent pas à l’utilisateur du réseau sont-elles incluses dans le réseau de transport et sont-elles incluses dans le cadre «régulé» ? Comment cela se passera-t-il quand un tiers est (ou devient) propriétaire d’une partie des installations de raccordement et comment sera-t-il rémunéré ?”*

Deze brief stelt dus de vraag naar de grenzen van het transmissienet voor elektriciteit. De toegang tot het transmissienet is cruciaal voor de liberalisering van de elektriciteitsmarkt. Een studie naar de grenzen van het transmissienet valt ontegensprekelijk onder de bevoegdheid van de CREG om op grond van artikel 23, § 2, tweede lid, 2°, van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt op eigen initiatief onderzoeken en studies uit te voeren in verband met de elektriciteitsmarkt.

Om deze redenen heeft het Directiecomité van de CREG, met toepassing van artikel 23, § 2, tweede lid, 2°, van de voormelde wet van 29 april 1999, op 5 december beslist om de hierna volgende studie over de begrippen “transmissienet”, “aansluitingsinstallatie” en “directe lijn” uit te brengen. Op zijn vergadering van 18 december 2002 heeft de Algemene Raad vernomen dat de federale Regering in principe binnen een tweetal weken nieuwe wijzigingen aan het technisch reglement, bedoeld in artikel 11 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, gaat publiceren welke op het moment van het opstellen van deze studie nog niet bekend waren. Om die reden heeft de Algemene Raad beslist geen advies over deze studie uit te brengen.

INLEIDING

1. De grenzen van het transmissienet voor elektriciteit bepalen het toepassingsgebied van het systeem van de zogenaamde '*regulated third party access*' (RTPA). Inderdaad, artikel 15 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt (hierna : elektriciteitswet) definieert het recht van toegang enkel en alleen tot het transmissienet. Bovendien bepaalt artikel 12, § 1, van de elektriciteitswet dat de tarieven die de CREG jaarlijks dient goed te keuren, de tarieven zijn voor de aansluiting op het transmissienet en het gebruik ertoe en voor de ondersteunende diensten die de netbeheerder levert. Overeenkomstig de artikelen 8 en 9 van de elektriciteitswet mag de netbeheerder alleen die activiteiten ondernemen en die diensten aanbieden die rechtstreeks in verband staan met het beheer van het transmissienet.

Uit artikel 8 van de elektriciteitswet volgt verder nog de uniciteit van het transmissienet : er is maar één netbeheerder die het hele transmissienet beheert. Dit betekent dat een stuk transportinfrastructuur dat wettelijk gezien deel uitmaakt van het transmissienet, enkel en alleen door de netbeheerder, aangewezen overeenkomstig artikel 10 van de elektriciteitswet, mag worden beheerd. Artikel 8 van de elektriciteitswet verplicht dus de eigenaars van dergelijke transportinfrastructuur het beheer over deze infrastructuur over te dragen aan de netbeheerder.

Het hoeft geen betoog dat de RTPA de basis vormt voor de liberalisering van de Belgische elektriciteitsmarkt. Omwille van de band met de RTPA is dan ook van belang dat de grenzen van het transmissienet duidelijk worden vastgelegd.

ALGEMENE OPMERKING

2. De studie onderzoekt de grenzen van het transmissienet aan de hand van de vigerende wetgeving, inclusief de wijzigingen¹ aan het koninklijk besluit van 27 juni 2001 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe (hierna : het technisch reglement), die de federale Regering op 23 mei

¹ In bijlage.

2002 heeft goedgekeurd (hierna: het gewijzigd technisch reglement) en die de Staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling aan de CREG heeft overgemaakt bij brief van 24 mei 2002. De studie houdt ook rekening met de hypothese dat deze wijzigingen om een of andere reden niet zouden gepubliceerd worden en bijgevolg niet in werking zouden treden. Daarom bespreekt de studie, telkens wanneer een artikel ter sprake komt waarvan een wijziging in het vooruitzicht is gesteld, wat het effect is op de conclusies van deze studie indien de oorspronkelijke versie van het technisch reglement behouden zou blijven.

Uit deze studie zal blijken dat, zoals de CREG reeds in haar advies van 13 mei 2002² opgemerkt heeft, de vigerende wetgeving, met of zonder de voorgenomen wijzigingen aan het technisch reglement, een argumentarium kan bieden aan actoren die de daadwerkelijke liberalisering van de elektriciteitsmarkt minder genegen zijn. Om de grenzen van het transmissienet te bepalen dient men immers te steunen op de *ratio legis* en enkele wettelijke bepalingen die zijdelings verband houden met de afbakening van het transmissienet. Het zou wenselijk zijn dat de wetteksten zelf expliciet en exhaustief zouden definiëren welke installaties precies deel uitmaken van het transmissienet. Dit verhoogt de rechtszekerheid en voorkomt garandeerd nutteloze en tijdrovende discussies.

DEFINITIES

3. Artikel 2, 7°, van de elektriciteitswet definieert het transmissienet als “het nationaal transmissienet voor elektriciteit, dat de bovengrondse lijnen, ondergrondse kabels en installaties omvat die dienen voor het vervoer van elektriciteit van land tot land en naar rechtstreekse afnemers van de producenten en naar distributeurs gevestigd in België, alsook voor de koppeling tussen elektrische centrales en tussen elektriciteitsnetten”. Artikel 2, 6°, van de elektriciteitswet voegt hieraan toe dat onder transmissie dient begrepen te worden “het vervoer van elektriciteit langs het transmissienet met het oog op de levering ervan aan eindafnemers of distributeurs”.

² CREG, advies (A)020513-CDC-82, 13 mei 2002, het voorontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 27 juni 2001 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe, paragraaf 7.

Deze definities stellen een aantal problemen. Vooreerst begrenzen zij het transmissienet vooral langs de kant van de afname van elektriciteit en veel minder langs de kant van de injectie van elektriciteit. Met uitzondering van de koppeling tussen elektriciteitscentrales waarnaar de definitie van het begrip “transmissienet” verwijst, is er geen enkele referentie naar de bron van elektriciteit, namelijk de leveranciers of de eenheden voor de productie van elektriciteit. Nochtans stelt zich ook aan de kant van de injectie evenzeer de vraag naar de afgrenzing van het transmissienet als aan de kant van de afname. Trouwens uit de definitie van het begrip “netgebruiker”, vervat in artikel 2, 18°, van de elektriciteitswet blijkt dat het transmissienet gebruikt wordt niet alleen door afnemers, maar ook door leveranciers van elektriciteit.

Verder is er een contradictie tussen de definities van de begrippen “transmissie” en “transmissienet”. Inderdaad, waar de definitie van het begrip “transmissienet” het heeft over het vervoer “naar rechtstreekse afnemers van de producenten en naar distributeurs”, handelt de definitie van het begrip “transmissie” over het vervoer naar “eindafnemers en distributeurs”. De begrippen “rechtstreekse afnemers van de producenten” en “eindafnemers” zijn immers niet identiek. Een eindafnemer is, overeenkomstig artikel 2, 14°, van de elektriciteitswet, “elke natuurlijke of rechtspersoon die elektriciteit koopt voor eigen gebruik”. Van wie de eindafnemer zijn elektriciteit koopt, is niet relevant. Hij kan die kopen rechtstreeks bij een producent, een tussenpersoon of eventueel zelfs bij een zelfopwekker voor wat betreft de elektriciteit die deze laatste produceert, maar zelf niet kan verbruiken. In die zin is het begrip “eindafnemer” ruimer dan het begrip “rechtstreekse afnemer van de producenten”.

Dit laatste begrip echter is niet beperkt tot eindafnemers alleen. Inderdaad, volgens artikel 2, 13°, van de elektriciteitswet is een afnemer niet alleen een eindafnemer, maar kan hij ook een distributeur of een tussenpersoon zijn. Vanuit dit gezichtspunt bekeken is het begrip “rechtstreekse afnemer van de producenten” dan weer ruimer dan het begrip “eindafnemer”.

Het begrip “rechtstreekse afnemers van de producenten” stelt nog een ander probleem. Uit het bovenstaande blijkt dat het verwijst niet alleen naar eindafnemers en tussenpersonen, maar ook naar distributeurs. In de definitie van het begrip “transmissienet” worden de distributeurs evenwel afzonderlijk, d.i. naast de rechtstreekse afnemers van de producenten, vermeld. Het enige wat de herhaling van het begrip “distributeurs” zou kunnen betekenen, is dat het transmissienet dient voor het vervoer van elektriciteit met de oog op levering aan distributeurs ongeacht bij wie de distributeurs elektriciteit kopen; zij zouden dit onrechtstreeks kunnen aankopen van de producenten via tussenpersonen en niet alleen,

zoals de eindafnemers en tussenpersonen, rechtstreeks van de producenten. Dit mogelijke verschil komt evenwel eigenaardig over. Meer nog, het gaat in tegen de definities van de begrippen “transmissie” en “in aanmerking komende afnemer” vervat in artikel 2, 6° en 16°, van de elektriciteitswet. Zo legt de definitie van het begrip “transmissie” ten aanzien van eindafnemers geen beperking op inzake de manier waarop ze hun elektriciteit aankopen. De definitie van het begrip “in aanmerking komende afnemer” vervat in artikel 2, 16°, van de elektriciteitswet is nog explicieter waar het stelt dat een in aanmerking komende afnemer (d.i. een eindafnemer, distributeur of tussenpersoon) het recht heeft om contracten voor de levering van elektriciteit te sluiten met een producent, distributeur of tussenpersoon van zijn keuze en, te dien einde, het recht heeft om de toegang te krijgen tot het transmissienet. Wat de reden van de referentie naar de “rechtstreekse afnemers van de producenten” in de definitie van het begrip “transmissienet” vervat in artikel 2, 7°, van de elektriciteitswet is, is bijgevolg niet duidelijk.

Het enige wat kan opgemerkt worden is dat de elektriciteitswet de definitie van het begrip “transmissie” gegeven door artikel 2(5) van de richtlijn 96/92/EG van het Europese Parlement en de Raad van 19 december 1996 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit (hierna : elektriciteitsrichtlijn) gekopieerd heeft, terwijl deze richtlijn geen definitie geeft van het begrip “transmissienet”.

4. De problemen in verband met de definitie van het transmissienet gegeven door de elektriciteitswet stellen zich niet alleen in verband met het bepalen naar wie elektriciteit vervoerd wordt. Deze definitie verdient ook verdere verduidelijking wat betreft de componenten van het transmissienet. De vraag meer bepaald is welke lijnen, kabels en installaties deel uitmaken van het transmissienet. De elektriciteitswet bepaalt van deze begrippen enkel dat zij moeten dienen voor het vervoer van elektriciteit (artikel 2, 7°, van de elektriciteitswet) met het oog op de levering ervan (artikel 2, 6°, van de elektriciteitswet). De vraag hierbij is dan weer tot waar het vervoer met het oog op de levering van de vervoerde elektriciteit reikt.

De elektriciteitswet geeft hierop geen antwoord. Ook de definities gegeven door de elektriciteitsrichtlijn bieden geen soelaas. Inderdaad, artikel 2(5), van deze richtlijn definieert transmissie als “het transport van elektriciteit langs het hoogspanningskoppelnets met het oog op de levering ervan aan eindafnemers of distributiemaatschappijen. Verder definieert zij het begrip “koppelnets” als “een aantal transmissie- en distributienetten die door middel van een

of meer koppellijnen met elkaar verbonden zijn. Een definitie van hoogspanningskoppelnets of van transmissienet bevat de elektriciteitsrichtlijn niet.

Aangezien de Europese en de Belgische federale definities vervat in de specifieke wetgeving geen houvast bieden, dient onderzocht of men op basis van de gewone taalkundige betekenis van de woorden “vervoer met het oog op levering”, eventueel in combinatie met het gemeenrecht deze begrippen van vervoer en levering kan definiëren. Op basis van hun gewone taalkundige betekenis in combinatie met de artikelen 1604 en 1606 van het burgerlijk wetboek en rekening houdend met de specificiteit van elektriciteit dat geen goed is dat men kan vastpakken en gewoon meenemen zoals andere goederen, kan men besluiten dat het vervoer met het oog op levering betekent het verplaatsen van elektriciteit van de plaats waar de elektriciteit op het transmissienet wordt geïnjecteerd tot op de plaats waar de bestemming ze in zijn macht en bezit heeft en kan gebruiken.

Deze oefening op basis van hun betekenis in het gewone taalgebruik en het gemeenrecht brengt ons echter niet veel verder. Het resultaat is immers weinig nauwkeurig in termen van infrastructuur. De vraag is immers nog steeds waar precies in de infrastructuur de afnemer de elektriciteit in zijn macht en bezit krijgt.

5. Men zou misschien kunnen geneigd zijn te stellen dat men de elektriciteit in zijn macht en bezit krijgt zodra de elektriciteit zijn eigendom bereikt. Het transmissienet zou dan reiken tot het punt waarop het eigendomsrecht inzake infrastructuur van de afnemer begint.

Het probleem hierbij is echter dat uit de elektriciteitswet duidelijk blijkt dat het eigendom van de infrastructuur niet relevant is om te bepalen of deze infrastructuur al dan niet deel uitmaakt van het transmissienet. De infrastructuur hoeft dus geen eigendom te zijn van de netbeheerder, zijn dochterondernemingen of zijn aandeelhouders. Zo volgt uit artikel 10, § 1, eerste lid, van de elektriciteitswet dat de neteigenaars die de netbeheerder voor aanwijzing voorstellen, niet van het hele transmissienet eigenaar hoeven te zijn. Bovendien blijkt uit artikel 10, § 3, van de elektriciteitswet dat de infrastructuur en uitrusting die deel uitmaken van het transmissienet, niet alleen in eigendom, maar ook in genot kunnen worden ingebracht.

Dit laatste artikel mag echter ook niet zo begrepen worden alsof de inbreng in eigendom of genot de enige manieren zijn om delen van het transmissienet onder het beheer van de netbeheerder onder te brengen. De eigenaars van transportinfrastructuur hoeven geen

aandeelhouder te worden in de netbeheerder. De draagwijdte van artikel 10, § 3, van de elektriciteitswet betreft enkel het fiscale regime indien een neteigenaar zijn transportinfrastructuur zou inbrengen in de netbeheerder. Het valt best met elkaar te verzoenen dat een neteigenaar geen aandeelhouder van de netbeheerder wenst te zijn, maar ingevolge artikel 8 van de elektriciteitswet toch verplicht is het beheer van zijn transportinfrastructuur over te dragen aan de netbeheerder. Inderdaad, overeenkomstig artikel 8 van de elektriciteitswet bestaat er maar één enkele netbeheerder en deze unieke netbeheerder staat in voor het beheer van het unieke transmissienet. Bijgevolg wie eigenaar is van transportinfrastructuur dat deel uitmaakt van het transmissienet, zal het beheer over deze infrastructuur moeten overdragen aan de netbeheerder en zal daartoe een gepaste overeenkomst, zoals bijvoorbeeld een gewone huurovereenkomst, met de netbeheerder moeten sluiten.

Hieruit volgt dat het eigendomsrecht de grenzen van het transmissienet niet bepaalt. Wie een stuk transportinfrastructuur in eigendom heeft, dient het beheer aan de netbeheerder over te dragen en de elektriciteit die zich op dat stuk transportinfrastructuur bevindt, valt onder het beheer van de netbeheerder en niet onder de macht en het bezit van de afnemer-neteigenaar. Dus, hoewel de elektriciteit zich reeds op zijn eigendom bevindt, kan de neteigenaar in dat geval de elektriciteit nog niet gebruiken.

Hoewel de definitie van de begrippen “transmissie” en “transmissienet” niet handelen over de kant van de injectie van elektriciteit, met uitzondering van de koppeling tussen elektrische centrales, geldt bovenstaande conclusie niet alleen voor degenen die elektriciteit van het transmissienet afnemen, maar ook voor degenen die elektriciteit op het elektriciteitsnet injecteren. Ook hier bepaalt niet het eigendomsrecht, maar wel de functie van de infrastructuur tot waar het transmissienet reikt.

6. Een beroep op de memorie van toelichting bij het wetsontwerp dat de elektriciteitswet geworden is, helpt ons ook niet veel verder in het definiëren van de grenzen van het transmissienet. Zo staat in de memorie van toelichting te lezen dat het transmissienet “de volledige transportinfrastructuur omvat die thans eigendom is of wordt geëxploiteerd door de Maatschappij voor Coördinatie van Productie en Transport van Elektrische Energie”³ (d.i. de vroegere, feitelijke netbeheerder, te onderscheiden van de officiële netbeheerder aangewezen overeenkomstig artikel 10 van de elektriciteitswet). Deze informatie is nuttig

³ *Parl. St.*, Kamer, 1998-1999, nr. 1933/1, p. 11.

enkel naar het verleden toe. Men zou ze kunnen beschouwen als een *stand still*-clausule, namelijk dat deze transportinfrastructuur zeker en duidelijk onder het transmissienet valt. Nochtans neemt deze *stand still*-clausule niet noodzakelijk elke mogelijke discussie weg. Als men deze passage uit de memorie van toelichting toepast, komt men immers onvermijdelijk te staan voor de vraag wat transportinfrastructuur is. Dit is niet alle infrastructuur die CPTÉ beheerde anno 1999 want de activiteiten van CPTÉ waren niet beperkt tot transmissie-activiteiten.

Bovendien valt het niet uit te sluiten dat op basis van de Europese en Belgische federale wetgeving en de uitvoeringsbesluiten ervan de definitie van het transmissienet meer omvat dan alleen de transportinfrastructuur in eigendom van of beheerd door CPTÉ anno 1999. De federale wetgever erkent dit in artikel 10, § 1, eerste lid, van de elektriciteitswet volgens welk de neteigenaars die de netbeheerder voor aanwijzing door de minister bevoegd voor energie voorstellen, een deel van het transmissienet bezitten dat ten minste 75 % van het nationaal grondgebied en ten minste twee derden van het grondgebied van elk gewest bestrijkt. De wetgever heeft duidelijk rekening gehouden met de werkelijkheid wanneer hij niet eiste dat deze neteigenaars het hele nationale transmissienet in eigendom hebben. Zo zijn de aandeelhouders van CPTÉ niet voor 100 % eigenaar van het nationale transmissienet. Er zijn stukken transportinfrastructuur die eigendom zijn van derden en die anno 1999 niet door CPTÉ beheerd worden, maar waarvan het op het eerste gezicht niet uit te sluiten is, dat zij deel uitmaken van het nationale transmissienet.

Er dienen derhalve duidelijke criteria te worden opgesteld om te bepalen welke infrastructuur die CPTÉ anno 1999 beheerde, onder het transmissienet valt. Dezelfde criteria dienen ook het lot te bepalen van de infrastructuur die reeds in 1999 bestond, maar niet door CPTÉ beheerd werd, alsook van de nieuwe transportinfrastructuur die sinds 1999 werd gebouwd.

RATIO LEGIS

7. Aangezien de definities met betrekking tot het transmissienet in de elektriciteitsrichtlijn en –wet niet duidelijk zijn, dienen er criteria ter afbakening van het transmissienet bepaald te worden op basis van de wetgeving in zijn geheel, inclusief haar

uitvoeringsbesluiten. Bij deze zoektocht dient men steeds de *ratio legis* van de elektriciteitsrichtlijn en bijgevolg de elektriciteitswet voor ogen te hebben.

De *ratio legis* van de elektriciteitsrichtlijn en bijgevolg ook van de elektriciteitswet aangezien zij de elektriciteitsrichtlijn in Belgisch federaal recht omzet, bestaat in de voltooiing van de elektriciteitsmarkt met mededinging welke beschouwd wordt als een belangrijke stap voorwaarts op de weg naar de voltooiing van de interne markt voor energie⁴.

Om dit doel te verwezenlijken voorziet de elektriciteitswet⁵ in uitvoering van de elektriciteitsrichtlijn⁶ dat de in aanmerking komende afnemers vrij hun elektriciteitsleverancier kunnen kiezen en dat zij toegang hebben tot het transmissienet om de elektriciteit te vervoeren en af te nemen die zij gekocht hebben. Ook de producenten en leveranciers dienen toegang te hebben tot het transmissienet om de elektriciteit die zij verkocht hebben, te kunnen injecteren en te laten vervoeren op de transportinfrastructuur.

De toegang tot het transmissienet vormt het fundament van de liberalisering van de elektriciteitsmarkt. Het transmissienet moet dan ook zo worden afgebakend dat er uit deze afbakening geen belemmeringen zouden ontstaan voor een daadwerkelijke toegang tot het transmissienet. Een dergelijke belemmering zou kunnen ontstaan indien het transmissienet zo zou worden gedefinieerd dat er tussen het transmissienet en de installaties van de in aanmerking komende afnemer, respectievelijk producent er zich installaties zouden bevinden waarvan de gebruiksrechten in handen zijn van een andere partij⁷ dan de in aanmerking komende afnemer, respectievelijk producent. Deze andere partij zou immers de toegang tot zijn installaties kunnen weigeren zodat de in aanmerking komende afnemer, respectievelijk producent geen effectieve toegang tot het transmissienet heeft en zijn recht van toegang tot het transmissienet derhalve tot nul herleid wordt. De andere partij zou ook de toegang tot zijn installaties kunnen verlenen tegen extreem hoge prijzen voor het gebruik van zijn installaties. Doordat zijn installaties niet tot het transmissienet behoren, zijn de prijzen voor het gebruik van zijn installaties immers niet gereguleerd, maar worden zij vrij bepaald. De andere partij zou ook slechts toegang tot zijn installaties kunnen verlenen indien de in aanmerking komende afnemer van hem elektriciteit koopt. Hij zou ook de in aanmerking komende afnemer kunnen laten kiezen tussen enerzijds extreem hoge prijzen voor het gebruik van zijn installaties en anderzijds een pakket bestaande uit het gebruik van zijn

⁴ Considerans (2) van de elektriciteitsrichtlijn.

⁵ Artikelen 2, 16°, en 15 van de elektriciteitswet.

⁶ Artikel 17 van de elektriciteitsrichtlijn.

⁷ Deze andere partij zou ook de netbeheerder kunnen zijn voor zover het eigendom of het beheer van deze installaties in handen van de netbeheerder niet in strijd is met artikel 9, § 1, van de elektriciteitswet.

installaties en het leveren van elektriciteit tegen een prijs die voordeliger is dan de som van prijs aangeboden door een andere elektriciteitsleverancier en de extreem hoge prijzen die hij aanrekent voor het gebruik van zijn installaties. Het hoeft geen betoog dat een dergelijke situatie in strijd is met de *ratio legis* en de uitwerking ervan in de elektriciteitsrichtlijn en – wet⁸.

Tot besluit kan men dus stellen dat het transmissienet zo ver moet reiken dat de in aanmerking komende afnemer rechtstreeks van het transmissienet zijn elektriciteit moet kunnen afnemen. Het transmissienet moet dus rechtstreeks grenzen aan de installaties waarop elke in aanmerking komende afnemer zelf de nodige gebruiksrechten heeft om de elektriciteit te kunnen afnemen die hij gekocht heeft. Naar de producenten van elektriciteit toe betekent dit dat het transmissienet ook rechtstreeks dient te grenzen tot aan hun installaties zodat zij rechtstreeks van hun installaties hun elektriciteit op het transmissienet kunnen injecteren.

AANSLUITINGSINSTALLATIES

8. In termen van transportinfrastructuur verwijst de definitie van het begrip “transmissienet” vervat in artikel 2, 7°, van de elektriciteitswet naar “de bovengrondse lijnen, ondergrondse kabels en installaties”. Enige definitie van deze begrippen bevat de elektriciteitswet niet. Het gewijzigd technisch reglement definieert van deze begrippen alleen het begrip “installatie”. Zo bepaalt artikel 1, § 2, 21°, van het gewijzigd technisch reglement dat er drie soorten installaties zijn, namelijk de aansluitingsinstallaties tot het net, de installaties van de netgebruiker en de directe lijn.

Elk van deze drie installaties heeft zijn eigen definitie :

⁸ Men zou kunnen stellen dat de zopas beschreven misbruiken ook kunnen bestreden worden via het mededingingsrecht (of eventueel via een creatieve invulling van de erfdienstbaarheden in het burgerlijk recht). De wetgever heeft echter gekozen voor een sectorspecifieke regulering met het oog op de liberalisering van de elektriciteitsmarkt. Hij heeft niet gekozen voor een liberalisering van de elektriciteitsmarkt via de toepassing van het gewone mededingingsrecht. Het mededingingsrecht voor de liberalisering van de elektriciteitsmarkt dient bijgevolg alleen voor die gevallen waarin er geen of ontoereikende sectorspecifieke regulering bestaat (*lex specialis derogat lege generale*). Indien de afbakening van het transmissienet zoals ze voortvloeit uit de elektriciteitswet toch nog anti-competitief gedrag zou mogelijk laten, dient te worden ingegrepen via het mededingingsrecht.

- een aansluitingsinstallatie is elke uitrusting die nodig is om de installatie van de netgebruiker te verbinden met het transmissienet⁹ (artikel 1, § 2, 25°, van het gewijzigd technisch reglement¹⁰);
- een installatie van de netgebruiker is elke uitrusting van de netgebruiker die door een aansluiting op het transmissienet is aangesloten (artikel 1, § 2, 26°, van het gewijzigd technisch reglement¹¹);
- een directe lijn is elke elektriciteitslijn ter aanvulling van het transmissienet, met uitzondering van de lijnen die deel uitmaken van een distributienet (artikel 2, 17°, van de elektriciteitswet).

Uit bovenstaande definities blijkt dat de aansluitingsinstallaties zich ergens aan de grenzen van het transmissienet en de installaties van de netgebruiker bevinden. Vooraleer verder in te gaan op de problematiek van de directe lijnen (zie paragrafen 15 tot 22 van deze studie), wordt eerst de vraag onderzocht of deze aansluitingsinstallaties al dan niet deel uitmaken van het transmissienet.

⁹ Het technisch reglement handelt steeds over het “net”. Dit niet-gedefinieerde begrip verwijst hoogstwaarschijnlijk naar het begrip “transmissienet” gelet op het opschrift van het koninklijk besluit van 27 juni 2001 dat het technisch reglement invoert. In de onderhavige studie zal daarom het woord “net” zoals gebruikt in het technisch reglement steeds vervangen worden door het wettelijk begrip “transmissienet”.

¹⁰ De wijzigingen aan artikel 1, § 2, 25°, van het technisch reglement verbeteren een aantal materiële fouten en onnauwkeurigheden die in de oorspronkelijke versie geslopen waren. Zo waren de Nederlandse en Franse versie van artikel 1, § 2, 25°, van het technisch reglement niet concordant. De Franse versie lijkt de meest zinvolle te zijn. Dit wordt bevestigd door de wijzigingen goedgekeurd door de federale Regering die voortbouwen op de Franse versie en deze nog verder verduidelijken. De voorgenomen wijzigingen hebben dan ook geen invloed op de betekenis van het begrip “aansluitingsinstallatie” en de daaruit voortvloeiende afbakening van het transmissienet.

¹¹ De wijzigingen aan artikel 1, § 2, 26°, van het technisch reglement verbeteren een aantal materiële fouten en onnauwkeurigheden die in de oorspronkelijke versie geslopen waren. Zo waren de Nederlandse en Franse versie van artikel 1, § 2, 26°, van het technisch reglement niet concordant. De Franse versie lijkt de meest zinvolle te zijn. Dit wordt bevestigd door de wijzigingen goedgekeurd door de federale Regering die voortbouwen op de Franse versie en deze nog verder verduidelijken. De voorgenomen wijzigingen hebben dan ook geen invloed op de betekenis van het begrip “installatie van de netgebruiker” en de daaruit voortvloeiende afbakening van het transmissienet.

9. Om op deze vraag te antwoorden is het nuttig de aansluitingsinstallaties ten aanzien van het transmissienet en de installaties van de netgebruiker fysiek te situeren. Uit de definities van de begrippen “aansluitingspunt” en “punt van interface” vervat in artikel 1, § 2, 28°¹² en 29°¹³, alsook uit artikel 42¹⁴ van het gewijzigd technisch reglement blijkt dat elke aansluiting¹⁵ zich precies tussen deze twee punten bevindt. Overeenkomstig de artikelen 1, § 2, 28°, en 42 van het gewijzigd technisch reglement is het aansluitingspunt immers de fysieke plaats van het punt waar de aansluiting verbonden is met het transmissienet. Artikel 1, § 2, 29°, van het gewijzigd technisch reglement definieert op zijn beurt het punt van interface als de fysieke plaats waar de installaties van een netgebruiker verbonden zijn met de aansluiting, waarbij dit punt zich bevindt op de site van de netgebruiker en in ieder geval na het eerste aansluitingsveld vanaf het transmissienet aan de zijde van de netgebruiker.

10. De vraag is vervolgens of de aansluitingsinstallaties al dan niet deel uitmaken van het transmissienet. Anders geformuleerd luidt de vraag of het transmissienet reikt tot het punt van interface, dan wel tot het aansluitingspunt. Men zou kunnen beweren dat de artikelen 1, § 2, 28°, en 42 van het gewijzigd technisch reglement impliceren dat het transmissienet maar reikt tot het aansluitingspunt aangezien zij aan de ene kant van het aansluitingspunt het transmissienet plaatsen en aan de andere kant van dit punt de aansluiting, met daarachter, te rekenen vanaf het punt van interface, de installaties van de netgebruiker.

¹² De wijzigingen aan artikel 1, § 2, 28°, van het technisch reglement verbeteren een aantal materiële fouten en onnauwkeurigheden die in de oorspronkelijke versie geslopen waren. De voorgenomen wijzigingen hebben geen invloed op de betekenis van het begrip “aansluitingspunt” en de daaruit voortvloeiende afbakening van het transmissienet.

¹³ De wijzigingen aan artikel 1, § 2, 29°, van het technisch reglement verbeteren een aantal materiële fouten en onnauwkeurigheden die in de oorspronkelijke versie geslopen waren. Zo waren de Nederlandse en Franse versie van artikel 1, § 2, 29°, van het technisch reglement niet concordant. De Franse versie lijkt de meest zinvolle te zijn. Dit wordt bevestigd door de wijzigingen goedgekeurd door de federale Regering die voortbouwen op de Franse versie en deze nog verder verduidelijken. De voorgenomen wijzigingen hebben dan ook geen invloed op de betekenis van het begrip “punt van interface” en de daaruit voortvloeiende afbakening van het transmissienet.

¹⁴ De wijziging aan artikel 42 van het technisch reglement verduidelijkt dat het de netbeheerder is die de aansluiting op het transmissienet moet aansluiten. De oorspronkelijke versie van dit artikel bepaalde niet wie de aansluiting diende uit te voeren. Voor het overige verandert er niets aan artikel 42 van het technisch reglement. De studie refereert echter alleen aan de nieuwe versie van artikel 42 van het technisch reglement voor zover dit artikel bepaalt dat de aansluiting dient te gebeuren op het aansluitingspunt. Aangezien artikel 42 van het technisch reglement in dit opzicht niet gewijzigd wordt, blijft de bovenstaande redenering onverkort bestaan op basis van de oorspronkelijke versie van het technisch reglement.

¹⁵ Een aansluiting is, overeenkomstig artikel 1, § 2, 27°, van het gewijzigd technisch reglement het geheel van de aansluitingsinstallaties dat tenminste het eerste aansluitingsveld vanaf het transmissienet inhoudt.

De wijzigingen aan artikel 1, § 2, 27°, van het technisch reglement verbeteren een aantal materiële fouten en onnauwkeurigheden die in de oorspronkelijke versie geslopen waren. De voorgenomen wijzigingen hebben geen invloed op de betekenis van het begrip “aansluiting” en de daaruit voortvloeiende afbakening van het transmissienet.

Als men stelt dat het begrip “transmissienet” en het begrip “aansluiting” twee onderscheiden begrippen zijn die niet kunnen samenvallen, dan dient men ook te aanvaarden dat het begrip “installatie van de netgebruiker” en het begrip “aansluiting” elkaar niet kunnen overlappen. Er is immers geen enkele reden om voor deze twee gevallen een verschillende houding aan te nemen. Het gevolg hiervan is dat er zich installaties, namelijk aansluitingsinstallaties, bevinden tussen het gereguleerde transmissienet en de installaties van de netgebruiker. Dergelijke situatie gaat echter in tegen de *ratio legis* van de elektriciteitsrichtlijn en –wet (zie paragraaf 7 van deze studie). De aansluiting moet derhalve deel uitmaken van ofwel het transmissienet, ofwel van de installaties van de netgebruiker.

11. Men zou kunnen beweren dat een aansluitingsinstallatie deel uitmaakt van de installaties van de netgebruiker indien kan bewezen worden dat de netgebruiker de elektriciteit in zijn macht en bezit heeft en deze elektriciteit ook kan gebruiken van zodra de elektriciteit aankomt op de aansluitingsinstallatie. Dit zal enkel het geval zijn wanneer aan de dubbele voorwaarde voldaan is dat (i) de netgebruiker eigenaar is of voldoende gebruiksrechten heeft op de aansluitingsinstallatie en (ii) de aansluitingsinstallatie geen andere installatie dan de installaties van die ene netgebruiker aansluit op het transmissienet. In meerdere gevallen is echter aan deze voorwaarde niet voldaan. Derhalve, als men deze denkpijpe zou volgen, zouden er aansluitingsinstallaties zijn die deel uitmaken van het transmissienet en andere die deel uitmaken van de installaties van de netgebruiker.

Statisch bekeken is deze situatie misschien nog aanvaardbaar, maar dynamisch is ze dat niet. Deze denkpijpe betekent immers dat eenzelfde aansluitingsinstallatie nu eens wel en dan weer niet tot het transmissienet behoort in functie van het aantal netgebruikers die via deze installatie op het transmissienet zijn aangesloten. Daarbij komt nog dat eventuele vennootschapsrechtelijke banden tussen de netgebruikers de afbakening van het transmissienet nog verder gaan bemoeilijken. Inderdaad, voorzover de netgebruikers die eenzelfde aansluitingsinstallatie gebruiken geen onderlinge vennootschapsrechtelijke banden hebben, is dit misschien nog beheersbaar. Anders wordt het wanneer deze netgebruikers wel dergelijke banden hebben waarbij dan de vraag zich onvermijdelijk gaat stellen of zij als één enkele dan wel als meerdere netgebruikers dienen te worden beschouwd. Hoewel voor dergelijke discussies ongetwijfeld steeds een oplossing bestaat, maakt dit de afbakening van het transmissienet alleen maar nodeloos ingewikkeld en casuïstisch. Het bevordert dus geenszins de rechtszekerheid.

Daartegenover staat dat meerdere elementen uit het gewijzigd technisch reglement aantonen dat elke aansluiting deel uitmaakt van het transmissienet en dat de grenzen van het transmissienet bepaald worden door het punt van interface. Elk van deze elementen wordt hierna toegelicht.

12. Artikel 43, § 1, van het gewijzigd technisch reglement¹⁶ bevestigt dat de aansluitingsinstallaties deel uitmaken van het transmissienet. Volgens dit artikel beheert de netbeheerder de aansluitingsinstallaties¹⁷. Uit de combinatie van de artikelen 8 en 9, § 1, van de elektriciteitswet volgt dat de netbeheerder zich alleen mag inlaten met het beheer van het transmissienet en alleen activiteiten en diensten mag ontwikkelen die in rechtstreeks verband staan met dit beheer en bijgevolg alsdusdanig onder dat beheer vallen. Het feit dat artikel 43, § 1, van het gewijzigd technisch reglement herhaalt dat deze aansluitingsinstallaties tenminste het eerste aansluitingsveld vanaf het transmissienet bevatten, is enkel een (overbodige) herhaling van de definitie van het begrip “aansluiting” vervat in artikel 1, § 2, 27°, van het gewijzigd technisch reglement. Deze herhaling beoogt ongetwijfeld elke discussie uit te sluiten over de vraag of de aansluiting wel degelijk het eerste aansluitingsveld omvat en dus of de netbeheerder dit eerste aansluitingsveld dient te beheren.

¹⁶ De wijziging van artikel 43 van het technisch reglement bestaat in de opheffing van de oorspronkelijke derde paragraaf ervan. Ongetwijfeld heeft de federale Regering besloten om deze derde paragraaf op te heffen om de eenvoudige reden dat deze paragraaf strijdig is met artikel 8 van de elektriciteitswet dat het principe van de uniciteit van het transmissienetbeheer introduceert. Artikel 43, § 3, van het technisch reglement waarvan de federale Regering beslist heeft het op te heffen, geeft aan de netgebruiker de mogelijkheid te beslissen of de netbeheerder de aansluitingsinstallaties van deze netgebruiker al dan niet beheert. Dit is in strijd met het bovenvermelde principe van de uniciteit van het transmissienetbeheer vervat in artikel 8 van de elektriciteitswet. Uit dit principe vloeit voort dat de netbeheerder en alleen hij elk onderdeel van het transmissienet moet beheren. Aangezien de aansluitingsinstallaties deel uitmaken van het transmissienet wat onder andere blijkt uit de oorspronkelijke en ook nieuwe versie van artikel 43, §§ 1 en 2, van het technisch reglement, kan een koninklijk besluit aan de netgebruiker niet de mogelijkheid bieden om van dit principe af te wijken door het beheer van deze installaties aan iemand anders dan de netbeheerder toe te vertrouwen.

¹⁷ Artikel 43, § 1, van het technisch reglement betreft blijkbaar enkel de aansluitingsinstallaties die de netbeheerder beheert overeenkomstig artikel 9 van het technisch reglement. Artikel 9 van het technisch reglement op zijn beurt bepaalt dat de netbeheerder het technisch reglement moet eerbiedigen met betrekking tot de installaties waarvan hij eigenaar is, waarover hij het gebruik of de effectieve controle heeft in akkoord met de eigenaar of waartoe hij toegang heeft krachtens het technisch reglement. Hieruit zou men *a contrario* kunnen afleiden dat de aansluitingsinstallaties waarover er geen akkoord is met de eigenaar ervan, niet onder artikel 43, § 1, van het technisch reglement vallen. Van deze aansluitingsinstallaties zou dan het eerste aansluitingsveld vanaf het transmissienet niet onder het beheer van de netbeheerder vallen. Deze *a contrario*-interpretatie strijdt echter met artikel 8 van de elektriciteitswet in deze zin dat het transmissienet integraal onder het beheer van de netbeheerder dient te vallen. De eigenaar van een aansluitingsinstallatie is aan deze algemene regel van artikel 8 van de elektriciteitswet onderworpen en kan door het weigeren van het sluiten van een akkoord met de netbeheerder zich aan de toepassing van dit artikel niet onttrekken.

Artikel 43, § 2, van het gewijzigd technisch reglement doet ook geen afbreuk aan de conclusie dat het transmissienet de aansluitingsinstallaties omvat. Dit artikel zegt immers alleen dat, wanneer de aansluitingsinstallaties niet de eigendom van de netbeheerder zijn, de netgebruiker (en dus niet de netbeheerder) ervoor moet zorgen dat het gewijzigd technisch reglement integraal wordt nageleefd bij het beheer van deze aansluitingsinstallaties. Artikel 43, § 2, van het gewijzigd technisch reglement bepaalt dus dat de netgebruiker de verantwoordelijkheid heeft ervoor te zorgen dat het gewijzigd technisch reglement inzake aansluitingsinstallaties waarvan de netbeheerder niet de eigenaar is, ook nageleefd wordt. De verantwoordelijkheid voor het scheppen van de voorwaarden dat deze installaties met eerbiediging van het technisch reglement kunnen beheerd worden, ligt dus niet bij de netbeheerder. De netgebruiker zal dus alles in het werk moeten stellen opdat de netbeheerder deze aansluitingsinstallaties kan beheren overeenkomstig het gewijzigd technisch reglement. Indien hij zelf geen eigenaar van de aansluitingsinstallaties is, zal hij desnoods gerechtelijke stappen moeten ondernemen om de eigenaar ervan te laten verplichten de nodige maatregelen te treffen opdat de netbeheerder in staat is het technisch reglement toe te passen ten aanzien van deze aansluitingsinstallaties.

13. Ook artikel 44 van het gewijzigd technisch reglement¹⁸ bevestigt dat alle aansluitingsinstallaties van het transmissienet deel uitmaken. Dit artikel maakt een onderscheid tussen enerzijds de procedures voor exploitatie en onderhoud van aansluitingsinstallaties die een effect hebben op de veiligheid, betrouwbaarheid en efficiëntie van het transmissienet of de installaties van andere netgebruikers en anderzijds de procedures voor exploitatie en onderhoud van aansluitingsinstallaties die een effect hebben op de veiligheid, betrouwbaarheid en efficiëntie van de aangesloten netgebruiker. In het eerste geval beslist de netbeheerder alleen over deze procedures. In het laatste geval moet

¹⁸ De oorspronkelijke versie van artikel 44, § 1, van het technisch reglement is in strijd met artikel 8 van de elektriciteitswet in de mate dat het de verantwoordelijkheid voor de exploitatie en het onderhoud van de aansluitingsinstallaties niet legt bij de netbeheerder. Op grond van artikel 8 van de elektriciteitswet is alleen de enige netbeheerder belast met het beheer van elk onderdeel van het transmissienet, waartoe de aansluitingsinstallaties behoren. Logischerwijze draagt de netbeheerder er dan ook de verantwoordelijkheid voor.

hij een akkoord met de netgebruiker aangesloten op het transmissienet via de betrokken aansluitingsinstallaties¹⁹ bereiken over deze procedures. Dit onderscheid impliceert niet dat de netbeheerder voor enige aansluitingsinstallatie geen procedures voor exploitatie en onderhoud zou vastleggen. Integendeel, artikel 44 van het gewijzigd technisch reglement stelt dat de netbeheerder dit voor elke aansluitingsinstallatie moet doen, maar voorziet enkel een verschillende weg die de netbeheerder daartoe moet volgen. Aangezien uit de artikelen 8 en 9, § 1, van de elektriciteitswet volgt dat de netbeheerder zich alleen mag inlaten met activiteiten en diensten die rechtstreeks verband houden met het beheer van het transmissienet, moet op basis van artikel 44 van het gewijzigd technisch reglement besloten worden dat alle aansluitingsinstallaties deel uitmaken van het transmissienet.

14. Een tegenargument tegen het feit dat aansluitingsinstallaties deel uitmaken van het transmissienet, zou misschien kunnen gevonden worden in artikel 113 van het gewijzigd technisch reglement. Dit artikel heeft het over “hun aansluitingsinstallaties” wat, gelet op het hele artikel 113 van het gewijzigd technisch reglement, betekent dat de aansluitingsinstallaties “van” de netbeheerder of “van” de aansluitingsaanvrager kunnen zijn. Artikel 113 van het gewijzigd technisch reglement behandelt echter alleen wie de vereiste toelatingen en vergunningen moet aanvragen voor de bouw van de aansluitingsinstallaties. Wie deze toelatingen en vergunningen dient aan te vragen, hangt af van de wetgeving die deze toelatingen en vergunningen regelt. Het kan de eigenaar zijn of een derde die over bepaalde rechten op het betrokken goed beschikt. Het zou onbegonnen werk zijn om precies te detailleren in het technisch reglement wie welke toelatingen en vergunningen dient aan te vragen, zeker voor toelatingen en vergunningen die na het uitvaardigen van het technisch reglement worden opgelegd. Artikel 113 van het gewijzigd technisch reglement laat het daarom in het midden of de netbeheerder, dan wel de aansluitingsaanvrager de

¹⁹ Hier wordt het begrip “aangesloten netgebruiker” bedoeld in artikel 44, § 2, van het gewijzigd technisch reglement begrepen als de netgebruiker aangesloten op het transmissienet via de aansluitingsinstallaties waarvoor de netbeheerder de procedures voor exploitatie en onderhoud dient vast te leggen. Dit lijkt de meest zinvolle interpretatie te zijn aangezien elke netgebruiker per definitie op het transmissienet dient aangesloten te zijn en zonder aansluiting geen netgebruiker zou zijn (zie artikel 2, 18°, van de elektriciteitswet). Daarom lijkt de andere interpretatie uitgesloten die erop zou neerkomen dat het begrip “aangesloten netgebruiker” naar alle netgebruikers verwijst, inclusief deze die niet via de betrokken aansluitingsinstallaties op het transmissienet zijn aangesloten.

toelatingen of vergunningen moet aanvragen²⁰. Hierbij is het nuttig nog eraan te herinneren dat het eigendomsrecht, noch andere zakelijke rechten bepalend zijn om uit te maken of een installatie al dan niet tot het transmissienet behoort (zie paragraaf 5 van deze studie).

DIRECTE LIJNEN

15. Bijzondere aandacht dient nog besteed te worden aan de installaties die de elektriciteitswet en het technisch reglement directe lijnen noemen. De vraag die hierna onderzocht wordt, is of bepaalde installaties tussen het transmissienet en de installaties van een of meerdere netgebruikers geen directe lijn kunnen uitmaken. De vigerende wetgeving bevat drie elementen die kunnen helpen bij het beantwoorden van deze vraag.

Artikel 2, 17°, van de elektriciteitswet definieert een directe lijn als elke elektriciteitslijn ter aanvulling van het transmissienet, met uitzondering van de lijnen die deel uitmaken van een distributienet. Een directe lijn vult dus het transmissienet aan. Hieruit mag worden afgeleid dat een directe lijn geen deel uitmaakt van het transmissienet.

16. Dat een directe lijn geen deel uitmaakt van het transmissienet volgt ook uit artikel 2, 5°, van het koninklijk besluit van 11 oktober 2000 tot vaststelling van de criteria en procedures voor toekenning van individuele vergunningen voorafgaand aan de aanleg van directe lijnen (hierna : het koninklijk besluit betreffende de directe lijnen). Dit artikel bepaalt dat men enkel een vergunning krijgt voor de aanleg van een directe lijn wanneer de toegang

²⁰ Het gevaar bestaat dat de netbeheerder of de aansluitingsaanvrager (die een derde kan zijn – waardoor de betrokken installatie juridisch geen aansluiting meer uitmaakt) geen aanvraag voor het verkrijgen van de nodige toelatingen of vergunningen indienen. Ze kunnen de aanvraag ook laattijdig of onzorgvuldig indienen. Hierdoor kan de toelating of vergunning laattijdig of zelfs nooit afgeleverd worden en geraakt de netgebruiker laattijdig of zelfs niet aangesloten op het transmissienet. Deze situatie is strijdig met artikel 15 van de elektriciteitswet dat aan elke in aanmerking komende afnemer, alsook aan de producenten en bepaalde tussenpersonen gevestigd in de Europese Unie een recht van toegang tot het transmissienet verleent. Dit recht van toegang is juridisch afdwingbaar. Naast het burgerlijk aansprakelijkheidsrecht en het mededingingsrecht, kan de CREG, met toepassing van artikel 31 van de elektriciteitswet, administratieve geldboeten opleggen aan eenieder die de uitoefening van dit recht onrechtmatig belemmert en komt het aan haar Geschillenkamer toe te bepalen of zij bevoegd is om zich uit te spreken over dergelijke belemmeringen aan het recht van toegang tot het transmissienet. Ook kan de Koning, met toepassing van artikel 30, § 2, van de elektriciteitswet sancties voor dergelijke miskenningen van het recht van toegang tot het transmissienet bepalen die de strafrechter dan desgevallend kan opleggen.

tot het transmissienet geweigerd werd of wanneer een aanbieding tot het gebruik van het distributienet afwezig is tegen redelijke economische of technische voorwaarden.

Op basis van een letterlijke interpretatie van artikel 2, 5°, van het koninklijk besluit betreffende de directe lijnen zou men kunnen beweren dat wie een directe lijn wenst aan te leggen slechts aan één van de twee voorwaarden, namelijk een weigering van toegang tot het transmissienet en de afwezigheid van een redelijke aanbieding tot gebruik van het transmissienet, moet voldoen. Artikel 2, 5°, van het koninklijk besluit betreffende de directe lijnen gebruikt immers het nevenschikkend voegwoord “of” tussen deze twee voorwaarden en niet het nevenschikkend voegwoord “en”. Dit zou betekenen dat, in de hypothese dat hem de toegang tot het transmissienet niet zou (kunnen) geweigerd worden, een grote producent of afnemer in feite zelf kan kiezen tussen een aansluiting op het transmissienet en het aanleggen van het directe lijn. Een grote producent of afnemer zal immers nooit een aanbieding voor het gebruik van het distributienet tegen redelijke economische en technische voorwaarden krijgen. In een letterlijke interpretatie van artikel 2, 5°, van het koninklijk besluit betreffende de directe lijnen zou hij, indien hij absoluut een directe lijn wil aanleggen en absoluut geen gebruik wil maken van het transmissienet, enkel een aanvraag richten aan de betrokken distributienetbeheerder en geen toegang vragen tot het transmissienet. De kleine producenten en afnemers kunnen omgekeerd te werk gaan indien zij absoluut een directe lijn willen aanleggen : zij vragen gewoon alleen toegang tot het transmissienet dat per definitie zal geweigerd worden en zij doen geen enkele demarche voor een aansluiting op het distributienet. Dergelijke letterlijke interpretatie van artikel 2, 5°, van het koninklijk besluit betreffende de directe lijnen komt derhalve neer op een ontwijking ervan en kan daarom nooit bedoeld geweest zijn. Een meer redelijke interpretatie van dit artikel dringt zich op en komt erop neer dat het nevenschikkend voegwoord “of” als een inclusieve “of” dient te worden begrepen.

Uit artikel 2, 5°, van het koninklijk besluit betreffende de directe lijnen blijkt dan ook dat de wetgever het transmissienet (en het distributienet) verkiest boven een directe lijn : alleen als het gebruik van het transmissienet (of het distributienet) tegen normale voorwaarden onmogelijk is, laat hij de aanleg van directe lijnen toe. Een restrictieve interpretatie van het begrip “directe lijn” dringt zich bijgevolg op. Zo is de uitbouw van een alternatief transmissienet via de aanleg van directe lijnen duidelijk niet gewild. Dat is ook logisch want dergelijk alternatief net zou in concurrentie treden met het eigenlijke transmissienet wat in contrast staat met de uniciteit van het netbeheer dat artikel 8 van de elektriciteitswet poneert.

17. Dat een directe lijn geen deel uitmaakt van het transmissienet, betekent echter niet dat een directe lijn niet in verbinding kan staan met het transmissienet. Uit artikel 2, 2°, van het koninklijk besluit betreffende de directe lijnen blijkt dat een directe lijn kan gekoppeld zijn aan het transmissienet. Dit artikel vereist dat een directe lijn conform is aan het technisch reglement. Als een directe lijn niet zou kunnen verbonden worden met het transmissienet, dan zou deze bepaling zinloos zijn. Hoewel het technisch reglement enkel van toepassing is op het transmissienet, is het logisch dat een directe lijn aan het technisch reglement dient te voldoen wanneer zij met het transmissienet verbonden is en aldus een effect kan hebben op het transmissienet. Een directe lijn die volledig los staat van het transmissienet, kan best volgens andere technische regels beheerd worden²¹.

18. Bij dit alles is het nuttig erop te wijzen dat het begrip “directe lijnen” niet mag beperkt worden tot de bovengrondse lijnen. Het begrip dient ook de ondergrondse en onderzeese kabels te omvatten²².

19. Behoudens de drie hierboven ontwikkelde elementen uit de vigerende wetgeving, dient ook nog te worden vermeld dat volgens de federale Regering tijdens de parlementaire bespreking van het wetsontwerp dat de elektriciteitswet is geworden, een directe lijn moet begrepen worden als een elektriciteitslijn “tussen stroomproducenten en afnemers die geen deel uitmaken van het transmissienet”²³.

Deze definitie past duidelijk in een restrictieve interpretatie van het begrip “directe lijn”. Bovendien sluit ze perfect aan bij de definitie die artikel 2, 15°, van de ordonnantie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (hierna : Brusselse ordonnantie) aan het begrip directe lijn geeft, namelijk elke “kabel of bovengrondse lijn die de punt tot punt verbinding verzekert tussen een producent en de eindafnemer”. De Brusselse

²¹ CREG, advies A 2000/003-D, 23 maart 2000, over het ontwerp van koninklijk besluit tot vaststelling van de criteria en de procedure voor de toekenning van individuele vergunningen voor de aanleg van rechtstreekse lijnen, genomen in uitvoering van artikel 17 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, paragraaf 5.

²² *Ibidem*, paragraaf 6. Hier suggereerde de CREG om dit punt in het koninklijk besluit betreffende de directe lijnen te verduidelijken. Deze suggestie werd niet opgevolgd. Dat betekent echter niet dat een directe lijn geen ondergrondse of onderzeese kabel zou kunnen zijn. De suggestie van de CREG diende enkel om de definitie van het begrip “directe lijn” in de elektriciteitswet duidelijker te maken via een bepaling in het koninklijk besluit betreffende de directe lijnen. Immers, een koninklijk besluit kan een wet niet wijzigen.

²³ *Parl. St.*, Kamer, 1998-1999, nr. 1933/10, p. 57.

ordonnantiegever heeft gekozen voor een duidelijke en restrictieve definitie van het begrip “directe lijn”. Aangezien uit de federale elektriciteitswet en haar uitvoeringsbesluiten, ook een restrictieve interpretatie van het begrip “directe lijnen” zich opdringt, lijkt het redelijk aan te nemen dat het federale begrip “directe lijn” alleen de directe lijnen zoals omschreven in de Brusselse ordonnantie omvat. Dit is des te meer zo omdat de parlementaire voorbereiding van de elektriciteitswet directe lijnen ook beperkt tot elektriciteitslijnen tussen een elektriciteitsproducent en zijn eindafnemers.

Een directe lijn vormt dus een zelfstandig geheel : de producent levert al de elektriciteit die hij produceert aan de andere gebruikers van de directe lijn en deze laatsten nemen hun elektriciteit uitsluitend af van de directe lijn. Nochtans voorziet het koninklijk besluit betreffende de directe lijnen dat een verbinding tussen een directe lijn en het transmissienet mogelijk is. Het begrip “directe lijn” zoals het dient te worden geïnterpreteerd, heeft echter tot gevolg dat niet om het even welke verbinding tussen een directe lijn en het transmissienet mogelijk is. Voor de directe lijnen tussen een producent en zijn eindafnemers lijkt alleen een verbinding in de vorm van een aansluitingsinstallatie aanvaardbaar en dient de verbinding uitsluitend om ingeval van nood de gebruikers van de directe lijn van de hoogstnoodzakelijke elektriciteit te voorzien.

20. Zodra de elektriciteitswet en haar uitvoeringsbesluiten volledig in werking zijn getreden, is het onderscheid met het transmissienet gemakkelijk te maken voor nieuwe directe lijnen. Inderdaad, in de hypothese dat een gebruik van het distributienet tegen redelijke economische of technische voorwaarden niet mogelijk is²⁴, volstaat het dat de lijn een elektriciteitsproducent rechtstreeks met zijn eindafnemers verbindt en dat er een weigering van toegang is tot het transmissienet. Hoewel de wetgeving dit niet uitdrukkelijk zegt, zal deze weigering dienen te komen van de netbeheerder.

Dit betekent echter niet dat de netbeheerder volledig vrij, om niet te zeggen willekeurig dergelijke weigering kan uitspreken. Zo heeft elke producent, tussenpersoon en in aanmerking komende afnemer een juridisch afdwingbaar recht van toegang tot het transmissienet. Overeenkomstig artikel 15, § 1, tweede lid, van de elektriciteitswet kan de netbeheerder de toegang alleen weigeren wanneer hij niet over de nodige capaciteit beschikt, of wanneer de aanvrager niet voldoet aan de technische voorschriften. Zoals blijkt

²⁴ Deze hypothese wordt in wat volgt steeds aangehouden omdat hier enkel de afbakening van het transmissienet (en niet van de distributienetten) onderzocht wordt en het niet kunnen gebruiken van het distributienet tegen redelijke economische en technische voorwaarden hiervoor irrelevant is.

uit de artikelen 2 en 3 van het koninklijk besluit van 4 april 2001 betreffende de algemene tariefstructuur en de basisprincipes en procedures inzake de tarieven en de boekhouding van de beheerder van het nationaal transmissienet voor elektriciteit, is de tarifiering van aansluitingen tot het transmissienet en het gebruik ervan gereguleerd in de zin van artikel 12 van de elektriciteitswet. Dit betekent dat de netbeheerder niet autonoom de tarieven voor de toegang tot het transmissienet bepaalt, maar enkel de tarieven mag aanrekenen die de goedkeuring wegdragen van de CREG. Ook in de ontwikkeling van het transmissienet beslist de netbeheerder niet alleen. Artikel 13 van de elektriciteitswet bepaalt immers dat het ontwikkelingsplan dat de netbeheerder dient op te stellen voor het transmissienet, de goedkeuring dient weg te dragen van de minister bevoegd voor energie. Dit ontwikkelingsplan bepaalt het investeringsprogramma waartoe de netbeheerder gehouden is en welk beoogt aan de behoeften aan transmissiecapaciteit te voldoen. Bovendien, indien de CREG vaststelt dat het ontwikkelingsplan niet op een adequate en doeltreffende wijze voldoet aan de capaciteitsbehoeften, kan de minister de netbeheerder verplichten het ontwikkelingsplan aan te passen. Gelet op de interpretatie van het begrip “directe lijn” gegeven tijdens de parlementaire voorbereiding van de elektriciteitswet, lijkt het dat de CREG dit initiatief tot aanpassing van het ontwikkelingsplan niet dient te nemen wanneer het gaat om capaciteitsbehoeften voor de rechtstreekse bevoorrading van eindafnemers door een elektriciteitsproducent. De elektriciteitswet en haar uitvoeringsbesluiten bevatten derhalve vele garanties dat een potentieel netgebruiker effectief toegang tot het transmissienet krijgt tegen redelijke economische en technische voorwaarden en op voet van gelijkheid met andere netgebruikers.

Slechts uitzonderlijk zal er dus een nieuwe directe lijn kunnen worden aangelegd. Het zal ook duidelijk zijn wanneer een nieuwe elektriciteitslijn een directe lijn is. Het volstaat dat men een vergunning voor de aanleg ervan met toepassing van het koninklijk besluit betreffende de directe lijnen kan voorleggen.

21. Moeilijker lijkt het te bepalen of een bestaande elektriciteitslijn een directe lijn is, dan wel of zij deel uitmaakt van het transmissienet. Voor de inwerkingtreding van het koninklijk besluit betreffende de directe lijnen bestond er immers geen specifiek vergunningensysteem voor de aanleg van directe lijnen.

Nochtans stelt de vraag naar de afbakening tussen transmissienet en directe lijnen zich niet voor de transportinfrastructuur die bestond op het ogenblik van de parlementaire bespreking van het wetsontwerp dat de elektriciteitswet geworden is. Immers, volgens de federale

Regering tijdens de parlementaire bespreking van het wetsontwerp dat de elektriciteitswet geworden is, "(komt) de notie "directe lijn" (...) rechtstreeks uit de (elektriciteits)richtlijn : vandaag bestaan er in ons land (nog) geen dergelijke fysiek-tastbare directe lijnen tussen stroomproducenten en afnemers, die geen deel uitmaken van een transmissienet"²⁵. Hieruit dient te worden afgeleid dat de elektriciteitslijnen die op de datum van de goedkeuring van de elektriciteitswet door het Parlement bestonden, geen directe lijnen kunnen zijn.

22. Sinds de datum van parlementaire goedkeuring van de elektriciteitswet, namelijk 29 april 1999, en de inwerkingtreding van het koninklijk besluit betreffende de directe lijnen, namelijk 11 november 2000, is er echter meer dan een jaar verlopen. Voor de elektriciteitslijnen aangelegd in deze periode, stelt zich dus het probleem van de identificatie van directe lijnen.

Voor de elektriciteitslijnen aangelegd tussen 29 april 1999 en 11 november 2000 dienen de hiernavolgende regels toegepast te worden.

Het is evident dat een elektriciteitslijn die geen enkele verbinding heeft met het transmissienet, van dit net geen deel uitmaakt en noodzakelijkerwijze als een directe lijn dient te worden gekwalificeerd. Het zal hier dan gaan om een directe lijn die een producent van elektriciteit verbindt met een of meerdere eindafnemers.

Voor elektriciteitslijnen die wel verbonden zijn met het transmissienet, is het minder evident welke status deze lijnen hebben. De rechtstreekse verbinding via een elektriciteitslijn van een producent met zijn eindafnemers is weliswaar een noodzakelijke voorwaarde opdat men een directe lijn heeft. Het is echter geen voldoende voorwaarde. Het transmissienet doet trouwens niets anders dan elektriciteitsproducenten te verbinden met hun eindafnemers. De vigerende wetgeving geeft echter geen indicatie wanneer een bestaande lijn een directe lijn is. Ze maakt alleen duidelijk dat een directe lijn de uitzondering is en het transmissienet de regel. Daarom zal de CREG alle bestaande elektriciteitslijnen als onderdeel van het transmissienet beschouwen, tenzij (i) de netbeheerder en alle gebruikers van de betrokken

²⁵ *Parl. St.*, Kamer, 1998-1999, nr. 1933/10, p. 57.

elektriciteitslijn ermee akkoord gaan dat deze lijn een directe lijn is, (ii) deze lijn een elektriciteitsproducent rechtstreeks verbindt met zijn eindafnemers, (iii) de gebruikers van de directe lijn samen zelfbedruipend zijn en (iv) de eventuele verbinding met het transmissienet een aansluitingsinstallatie is en enkel dient om uitzonderlijke gebeurtenissen op te vangen.

////

Voor de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas :

Thomas LEKANE
Directeur

Christine VANDERVEEREN
Voorzitter van het Directiecomité